

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ДОСТУПНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Паскар Ауріка Лазорівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри процесуального права*

*Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Євроінтеграційні процеси через які проходить зараз Україна спрямовані на зближення нашої держави та інших країн Європейського Союзу (далі – ЄС) за різними параметрами, такими як економіка, політика, право та інші сфери, з метою створення спільного простору для співпраці та розвитку, забезпечення миру, стабільності, безпеки та процвітання в регіоні. Такі процеси відкривають нові можливості для країн та громадян, але також вимагають виконання ряду умов та реформ для досягнення стандартів ЄС у різних сферах життя.

Поряд з економічною, політичною та соціокультурною інтеграцією, правова інтеграція є одним із важливих напрямів євроінтеграції. Метою останньої є адаптація національного законодавства до законів та норм ЄС для забезпечення спільності правового простору та правової системи. В контексті адміністративного судочинства це передбачає впровадження принципів та стандартів, що діють у європейському адміністративному просторі. У науковій літературі впровадження європейських стандартів адміністративного судочинства розглядається як передумова повноцінного функціонування судової системи. З цього приводу зазначається, що «постійні нові виклики для Української держави в частині впровадження та наближення європейських цінностей, спонукали судову систему до внутрішньої трансформації, яка неможлива без визначення основи – базису, на якому будуватиметься весь процес змін».¹ Головні виклики євроінтеграційних процесів включають гармонізацію законодавства з європейськими стандартами, боротьбу з корупцією, політичним впливом на судову систему та забезпеченням доступу до справедливого суду. У підсумку, це впливатиме не тільки на доступність адміністративного судочинства для громадян та підприємств, але й забезпечить удосконалення системи захисту прав осіб через підвищення її прозорості та ефективності.

Ключовим документом у сфері європейської інтеграції є Угода про асоціацію між Україною та ЄС, який визначає стратегічне партнерство та співпрацю в таких сферах, як політика, економіка, права людини, демократія

¹ Юрков Е.О. (2023), Європейські стандарти адміністративного судочинства як передумова повноцінного функціонування судової системи України. *Держава та регіони*. Серія: Право, № 3 (81), С. 108.

тощо. Зокрема, Розділ III «Юстиція, свобода та безпека» визначає як один із євроінтеграційних напрямів співпрацю у сфері зміцнення та покращення ефективності судової влади, гарантування її незалежності та неупередженості.² Важливість зазначеного полягає в тому, що ці положення спрямовані на підвищення якості судочинства та забезпечення виконання його принципів у відповідності з європейськими стандартами. Беззаперечним є те, що незалежна та ефективна судова система є однією з основних складових правової держави. Вона забезпечує захист прав та свобод громадян, забезпечує виконання закону та забезпечує вирішення конфліктів з урахуванням принципів справедливості та законності. Гарантування незалежності та неупередженості судової влади є передумовою для зміцнення демократії та правової держави, належного захисту прав осіб та підвищенням довіри громадян до судової системи.

Ключовим питанням у сфері євроінтеграційних процесів та їх впливу на доступність адміністративного судочинства є удосконалення правового регулювання у цій сфері. Адаптація національного законодавства до європейських норм у сфері адміністративного судочинства є запорукою підвищення якості та ефективності адміністративного правосуддя, а також забезпечує захист прав громадян у відносинах з органами влади. Разом з тим, як справедливо відмічено, необхідно звертати увагу не лише на те, наскільки українське законодавство відповідає законодавству ЄС за формою та змістом (формальний критерій), але й на те, наскільки органічно воно відповідає європейським нормам і стандартам. Це відображається у правозастосовній практиці, розвитку сучасних методів тлумачення нормативно-правових актів, застосуванні принципів права ЄС в українських судах, зміцненні незалежності української судової системи та забезпеченні ефективності застосування адаптованого законодавства.³ Удосконалення адміністративного процесуального законодавства через впровадження європейських стандартів у цій галузі сприятиме підвищенню стандартів судової системи, покращенню якості судових рішень, зменшенню корупції та підвищенню доступності, ефективності та якості адміністративного правосуддя.

Покращення доступності адміністративного судочинства опосередковано також підвищенням прозорості та доступності інформації про судові процеси та їх стан. Прозорість, відкритість судочинства є складовими змісту принципу транспарентності судового процесу, а транспарентність судової влади визначається одним з найважливіших

² Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. Редакція від 30.11.2023. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show-/984_011#Text – ст. 14.

³ Татаренко В. Б. (2009). Євроінтеграційні процеси в судовій владі України. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. Серія: Політологія, Т. 122, Вип. 109. С. 115.

європейських стандартів правосуддя.⁴ З огляду на це впровадження європейських стандартів відкритості інформації сприятиме збільшенню довіри до судової системи та забезпеченню більш справедливих та ефективних судових рішень.

Впровадження європейських стандартів справедливого судочинства стосовно розвитку системи правової допомоги може забезпечити доступність судового захисту для вразливих верств населення. Науковцями система безоплатної первинної правової допомоги визначається як важлива складова прозорості та ефективної системи правосуддя, яка постійно розвивається у напрямку відповідності міжнародним, зокрема європейським, стандартам надання правової допомоги як сукупності основних характеристик моделі гарантованого державою захисту.⁵

Отже, євроінтеграційні процеси можуть позитивно вплинути на доступність адміністративного судочинства через ряд механізмів. Впровадження європейських стандартів може підвищити стандарти судової системи, що сприятиме покращенню якості судових рішень та зменшенню корупції. Гармонізація законодавства з європейськими стандартами може спростити процедури та зменшити бюрократію, що полегшить доступ громадян до суду. Впровадження прозорості та відкритості у судових процесах забезпечить більшу доступність інформації для громадян про їхні права та процедури. Розвиток системи правової допомоги та підтримки може забезпечити доступність судового захисту для громадян, які не мають можливості оплатити адвоката. У цілому, ці механізми можуть сприяти покращенню доступності адміністративного судочинства, забезпечуючи більшу справедливість, ефективність та відкритість судової системи.

⁴ Новікова Т. В. (2022). *Транспарентність адміністративного процесу в умовах діджиталізації*. *Часопис Київського університету права*. № 2. С. 50.

⁵ Ляльків, Н. В., Романцова С.В. (2020). Перспективи впровадження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги в цивільному та кримінальному процесі: національний та європейський досвід. *Challenges of legal science and education: an experience of eu countries and introduction in ukraine*. Izdavniciaba "Baltija Publishing". С. 190-191. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-007-0-11>